

DE KIPPER

– *We kregen die dag kippers¹...*

Stuurman Hauser dacht nog eens na: een knap verteller was hij niet, maar wel een lekkerbek. Al wat een rooksmaak had, was hem aangenaam: ham, worst of bokking².

– *Kippers, heerlijke, zalmachtige kippers die naar rook geurden als echte schoorstenen en waaruit het vet droop. We kregen er maar één per man, want het was fijne, uitgelezen waar.*

Ook Bunny, het scheepsjongetje, kreeg er een; dat was billijk, want, alhoewel hij nauwelijks vijftien was, moest hij het werk van een matroos verrichten: helpen brassen en reven, als een kat het want in klauteren bij wind en ontij, schrobben en wassen, de oude in zijn hut bedienen en soms de kok een handje toesteken in de kombuis.

.....
1 Een kipper is een op een bepaalde manier gerookte haring. De Engelsen verstaan er een koud gerookte vis onder. De vis wordt gespleten, gepekeld en vervolgens koud gerookt. In Nederland is de kipper een warm gerookte (gestoomde) haring. Een koud gerookte kipper is een van de onderdelen van het traditionele Engelse ontbijt.

2 Bokking is een gerookte en gezouten haring. In het Engels wordt bokking ook wel bloater genoemd. Bloater is een kipper die niet is schoongemaakt en nog alle ingewanden, inclusief hom of kuit, bevat.

De knaap, die goede eetlust bezat, ging juist een fikse beet nemen, toen de vis hem uit de handen werd gerukt.

Het was Meesy, de halfbloed, die het gedaan had en iedereen keek boos op, maar niemand durfde iets zeggen. Meesy, de bootsman, was een vent als een reus, sterk als een tijger en vals als een meerkat.

– *'t Is mijn kipper!* riep Bunny woedend.

Daarop gaf Meesy hem een klap, die de jongen tegen de vloer sloeg, en ging heel smakelijk de kipper zitten opeten.

We waren op weg naar Kingston op Jamaica, om suiker en rum, en een paar dagen later zouden we de Caraïbische Zee inzeilen met knappe wind in de mars.

Daar begonnen de kansen te keren. Toen de eerste Kleine Antillen in het zicht kwamen, kreeg de hemel plotseling alle kleuren van de regenboog. De hemel werd schalieblauw en de zee gloeide alsof er een monsterbrand in haar diepten was uitgebroken.

De zeilen vielen slap aan de raas en we bleven muisstil op het water liggen.

– *Dat is lelijk, bromde de kapitein, we zitten in de zwarte ketel en kijk, daar begint de inktkoker al over te lopen.*

Inderdaad, het was alsof er roetzwarte inkt uit de hoogte in de zee vloeiende met brede geluidloze stromen.

– *Straks, ging de oude voort, zal er wel lawaai genoeg zijn. Laten we deze rustpoos gebruiken om nog een pijp te stoppen en ons een slok whisky te*

gunnen, het zouden eens de laatste kunnen zijn!

Arme kerel, hij wist niet dat hij zo'n knap profeet was, want toen het rumoerig begon te worden, was het alsof de hel openvloog.

De masten knapten af alsof ze van louter glas waren, en aan sturen viel niet meer te denken; waarheen zouden we ons gekeerd hebben, we voeren immers door pek en teer.

– *Nu gaan we eraan geloven, zei ik, een kruis slaand, en daarop kraakte onze oude bodem als een droge noot en ik dronk een geweldige slok brak water.*

– *Uit! stamelde ik, Jezus Christus weze onze arme ziel genadig! We gaan naar de haaien, gelukkig zullen deze vieze sinjeurs eerst komen aanzwemmen als we reeds een paar uren stokdood rondrijven. Men kan evengoed in de maag van een haai begraven worden als onder duizend el zeewater.*

Daarop verloor ik mijn bezinning, want een zwaar stuk hout gaf me een tik op de kop.

Ik was echter niet al te zeer verwonderd toen ik weer ontwaakte.

– *Ik ben dood, dacht ik, en mijn ziel is ergens aanbeland aan de andere zijde van het leven. Maar toch was ik benieuwd te weten waarom mijn ziel een vuil en gescheurd matrozenpak aanhad, in plaats van een zuiver wit laken zoals het toch steeds het geval is met fatsoenlijke spoken.*

Daar hoorde ik mij opeens bij mijn naam roepen en zag Bunny, de scheepsknecht, op mij afkomen.

– *Wel, Bunny, sprak ik, dus bent u als ik, dood. Weet u al waar we hier zijn?*

– *We zijn hier op een eiland, antwoordde Bunny, en ik ben niet dood. Ik heb een hele tijd gedacht dat u het waart, want geen vin verroerde aan uw corpus, maar nu zie ik dat ik het mis had en ben er blij om, want alleen op een eiland zitten is erg onplezierig, nietwaar?*

– *Waar zijn de anderen?* vroeg ik.

– *Anderen? Die zijn er niet, we zijn de enigen die van de bemanning overgebleven zijn, maar gelukkig spoelen er vaten en kisten bij de vleet aan en moeten we niet aan verhongeren denken.*

– *Hoe lang lag ik hier op dat malle strand?* vroeg ik.

– *Anderhalve dag, maar ik had u eerst naar een beter beschut plekje gesleurd. Ik dacht er juist aan een put te delven om u er in te stoppen, en u moest eens zien wat een snoezig kruis ik voor u uit een stuk drijfhout gesneden heb.*

– *Dat is braaf van u, Bunny, zei ik lichtjes huiverend, maar als u het goed vindt, zal ik er liever nog maar wat mee wachten.*

– *Er is een aangespoeld vaatje tabak, dat goed droog is gebleven, verkondigde de kleine zegevierend, en zie hier ook een paar pijpen. Wilt u niet een beetje gaan dampen?*

– *Of ik?* riep ik verheugd, de aangeboden pijp in ontvangst nemend. *Hoho!* voegde ik er een ogenblik later aan toe, *ik ken deze pijp, het is die van Meesy!*

– *Ze zal uit zijn zak gevallen zijn, toen hij verdronk, meende Bunny, ik vond ze midden een*

hoop wier en schelpen, beter zijn pijp gered, dan hij zelf, niet?

Daarna gingen we een overzicht nemen van al het bruikbare dat de zee op het strand had geworpen, en het was machtig veel: kisten met beschuit, blikjes melk, stroop en zalm. Vaten pekelvlees, vaatjes wijn en bussen meel.

– *Spijtig dat de kist met kippers er niet bij is!*
zei ik.

Bunny begon te lachen, dat de tranen hem over de wangen rolden.

– *Stuurman, riep hij, wat bent u een schalk, een kist kippers, voorwaar!*

Ik kon maar niet begrijpen waarom hij zo'n plezier had, maar het kon mij trouwens niet schelen.

Een week verliep; we hadden het goed. Wel was het smoorheet op ons eiland, maar niet ver van het strand stroomde een beekje met koel en helder water, en we deden er een scheut wijn bij, om het wat minder mager van smaak te maken.

Op zekere dag vroeg Bunny:

– *Hebt ge nog zo'n trek in kippers, stuurman?*

– *Jazeker, bekende ik, vooral omdat we bij het eten geen dorst hoeven te lijden.*

– *Kippers verwekken geweldige dorst, hé?* vroeg de kleine.

– *Geweldig, jongen!*

's Avonds bracht hij mij een halve kist kippers, die hij aan de westkust van ons eiland ontdekt had.

We smulden ons dik en rond, en vulden de laatste leegten van onze magen met wijn en water tegen de komende dorst.

De vijftiende of de zestiende dag, terwijl ik heel gezapig op het strand mijn pijpje stond te roken, zag ik opeens de zeilen van een driemasterbark aan de horizon verschijnen.

– *Bunny, schreeuwde ik, daar komen ze ons halen! Schip onder de wind!*

Maar hij was het land ingegaan en hoorde mij niet.

Ik sloeg de weg in, die ik hem had zien volgen, en na een wijl zag ik hem aan de rand van een ravijn zitten en heel ernstig in de diepte kijken. Zo erg scheen hij in gedachten verzonken, dat hij mij niet eens hoorde naderen. Ik bereikte het ravijn en keek er op mijn beurt in.

Hoe heb ik het toen uitgeschreeuwd! Daar beneden lag het lijk van een man... maar wat een lijk!

Gebonden als een Westfaalse ham, had de sukkel geen spier kunnen bewegen; zijn gelaat was ijselijk verwrongen en een stukje zwarte hoornachtige tong stak hem uit de mond.

Daar werd Bunny mij gewaar; eerst schrok hij, maar toen sprak hij heel kalm:

– *Herkent u dat beest, stuurman? Het is Meesy... ik vond hem op het strand evenals ik u vond. Ik sleepte hem hierheen en bond hem aan handen en voeten. Wanneer hij weer tot bezinning gekomen was, kwam ik hem bezoeken en gaf hem met een*

lange stok een kipper te eten. Twee tot driemaal daags ben ik teruggekomen en gaf hem zoveel kippers als hij maar eten kon... u wist dat hij er verzot op was, vermits hij de mijne gestolen had. Maar een slokje water kreeg hij niet.

Toen hij er uitzag als nu, dat wil zeggen toen hij als een beest van dorst was omgekomen, ben ik met de overblijvende kippers naar u toegekomen...

Hier zweeg stuurman Hauser en na een wijl fluisterde hij:

– Ik heb nimmer, sedertdien, nog een kipper kunnen eten!

John Flanders

(Ons Volk en Penelope Magazine, 3/10/1946 – o.v. Bravo! 25/12/1937)

DE NACHT VAN BLACKFRIARS

Hoe ik het in de kop kreeg, dit oud akelig huis van Blackfriars³ binnen te dringen, in het holst van een novembernacht?

Alvorens u daarop te antwoorden vraag ik of u soms die ellendige avonden van Londen kent, met mist, westenwind, drenzerige regen en gesmolten sneeuw? Die avonden waarop de deur van het nachtasiel van Kennington, Clapham⁴ of overal elders, u voor de neus wordt dichtgegooid, en uw lege zakken u geen drie-pence-bed in de een of andere schippers- en leurdersslaapstee veroorloven?

Ik wist dat het afstotend herenhuis leeg bleef staan, omdat het er ijselijk spookte sinds de oude Belton er vermoord werd, en dat er niemand zich durfde te wagen, zelfs de inbrekers niet, om wat er van het meubilair overbleef weg te halen.

.....
3 Blackfriars is een wijk in het centrum van Londen. De naam Blackfriars werd voor het eerst gebruikt in 1317, en komt van Black Freres – van het Franse «frère» wat «broeder» betekent – en is afgeleid van de zwarte cape gedragen door de Dominicanen.

4 Kennington en Clapham zijn wijken in het Londense bestuurlijke gebied Lambeth, in de regio Groot-Londen.

Het noodlot bemoeide er zich ook mee, want ik bezat een paar oude huissleutels van mijn vroegere woonsten, die ik verzuimd had terug te geven, en een ervan paste in het slot.

Misschien zou ik nog gearzeld hebben, op het ogenblik dat de zware deur zachtjes piepend open-draaide, maar een felle rukwind gaf me een por in de rug, terwijl een ijskoude waterstraal me de nek striemde.

Daar stond ik in een wijde gang die door het hoog deurraam nog wat licht ontving van een straat-lantaren, en ik zag een aantal vleugeldeuren. De eerste en de tweede waren op slot, maar de derde, op het uiteinde van de gang, liet zich gedwee openen.

Ik streek een lucifer aan en zag een gele kaars op een stommeknecht⁵ staan. Haar vochtige wiek pruttelde wat tegen de vlam, doch vatte uiteindelijk vuur, zoals alle verstandige kaarsen doen.

De kamer was ruim en net, met zetels en een ouderwetse sofa die me niet al te stofferig voor-kwamen.

Misschien rook het er muf en schimmelig, maar ik was te verkouden om het gewaar te worden en, vergeleken met het Siberisch weer buiten, was het er behaaglijk warm.

Ik strekte me aanstonds uit op de sofa... Heerlijk!

Mijn botten kraakten van louter genoegen, ze was niet al te zacht, doch vergeleken bij de banken

.....
5 Een stommeknecht is een desserttafel, in het Frans *serviteur muet* en in het Engels een *dumb waiter* genoemd.

van Hyde Park⁶ was ze een koningsbed.

Is het u nimmer voorgevallen dat overgrote vermoeidheid u het slapen belet? Dat was nu het geval met mij: ik rustte, doch sliep niet, maar voelde me heel wel.

De kaars was een echte waskaars en brandde zo traag dat ze wel de ganse nacht kon voortduren. Ik had ze kunnen uitblazen, alleen uit pure voorzichtigheid, maar ik voelde nog juist genoeg angst voor spoken, om niet in de donkerte te willen blijven. De kandelaar was van gedreven zilver, wel wat zwart uitgeslagen; op het schouwblad stond een klein, doch bijzonder fraai slaguurwerk in groene niersteen⁷ dat heel wat geld waard was, en dat ik gemakkelijk op zak kon steken, en de paar schilderijen aan de wanden bleken ook geen prulwerk.

– *Misschien vind ik nog iets beters*, dacht ik, en dat volstond om me te doen besluiten een ontdekkingstocht door het huis te ondernemen.

Op een hoektafel stond een kleurrijke Chinese lamp, met een vetpit erin; het kon gemakkelijk dienst doen als dievenlantaren, want het wierp slechts een dunne lichtstraal buiten zijn grasgroen ruitje.

Ik klom behoedzaam de trap op, bewonderde weer een drietal mooie schilderijen en een prachtig

.....
6 Hyde Park is een park in Londen dat Hendrik VIII zich in 1536 heeft toegeëigend als jachtgebied. Voor 1536 was het bezit van Westminster Abbey. Het is een van de Royal Parks of London.

7 Malachiet of groene niersteen is een zeldzaam mineraal dat vooral gebruikt wordt voor de vervaardiging van siervoorwerpen.

beeldje van gesneden elpenbeen⁸.

– *Ik begrijp de dieven van Londen niet, mompelde ik, wat een rijke oogst zouden ze hier hebben binnengehaald! Nu, als ze deze voor mij laten, heb ik er niets op tegen!*

In mijn sombere dagen had ik meermaals kennis gemaakt met «harde jongens» die al wat niet te zwaar of te heet was, uit de huizen meenamen, waar ze 's nachts met hun lopers en valse sleutels binnendrongen. Ik dacht aan enkele met wie ik nogal vertrouwelijk omging: Bill Sharper, Nat Moose, Dan Buckle...

Ik bleef een ogenblik bij deze herinnering stilstaan: wat was er van hen geworden? Ingerekend zeker niet, maar sinds weken, maanden misschien, had ik geen van hen meer ontmoet in de kroegen van Rotherhithe⁹ en Houndsditch¹⁰, waar ze stamgasten waren.

Nu, schelen kan het mij niet erg. Ik was geen inbreker, nauwelijks een dief. Ik had enkel aan wat havenschuimerij meegedaan en, af en toe, door

.....
8 Ivoor.

9 Rotherhithe is een wijk in het stadsdeel Southwark, in het zuidoosten van Groot-Londen. De wijk ligt op een schiereiland aan de zuidkant van de Thames, ten zuidoosten van de Tower of London en de City. Aan de overzijde van de Thames liggen Wapping en de Isle of Dogs (met Canary Wharf). De wijk maakt deel uit van de Londense Docklands. Een groot deel van het gebied werd tot in de 20e eeuw ingenomen door scheepsdokken. [zie kaart op p. 300]

10 Houndsditch (vertaling: hondensloot) is een straat in Londen die door Portsoken en Bishopsgate loopt, die deel uitmaken van de East End. De weg volgt de buitenrand van de sloot die ooit buiten de London Wall liep. De naam is mogelijk afgeleid van het dumpen van afval in dit stuk sloot, zo ook dode honden, of het opruimen van het afval door wilde honden.

honger gedreven, een appel, een ui of een worst uit een stalletje gegapt. Doch Bill, Nat en Dan trakteerden me soms met een glaasje of een broodje en het was misschien de reden waarom ik aan hen dacht.

Thans stond ik voor een gesloten, zeer mooi beschilderde deur, met engelenkopjes op vederbedden en rozentuultjes.

Ze ging zonder kraaien open en het licht van mijn lantaarn scheen in een salon dat heel wat rijkdom verried.

– Als ik morgen geen honderd pond rijk ben, mag ik een botmuil heten, grinnikte ik opgetogen.

Daarna bleef ik als de zouten zuil van Sodom staan, want de lichtstraal scheen op het gelaat van iemand die in een zetel zat.

Een doodsbleek gelaat met ingevallen ogen en een mond grijnzend als een bekkeneel¹¹.

– Het spook... stamelde ik.

Het was echter geen spook, maar een dode, en wat meer is, ik herkende hem terstond: het was mijn oude vriend Bill Sharper.

Hij zat daar lelijk en dood als een pier, en zijn inbrekerssalaam lag in een tas op zijn knieën.

Ik meende onverwijld het hazenpad te kiezen, toen de lamp in mijn bevende handen haar licht liet heen en weer gaan, en me een ander bleek scharminkel aanwees, even gemakkelijk in een zetel zittend.

.....
11 Doodshoofd.

– Nat Moose! Ik herkende hem aan zijn glazen oog, dat flonkerde in de lichtschijs, het ander was gesloten.

Drie is scheepsrecht! Ditmaal niet in een zetel, maar op een rood fluwelen divan, lag Dan Buckle met een gelaat waarop de dood de uitdrukking van verbazing en afschuw nog niet volledig had uitgewist.

Ondanks het ontzettend gruwen dat me overviel, dacht ik toch op geen ogenblikkelijke terugtocht. Want op een speeltafel, naast de dode Dan, lag een stapel bankbiljetten en zijn dode hand scheen er een greep naar te willen doen.

– *Hij kan er toch niets meer mee verrichten*, dacht ik, en stak ze onverwijld op zak.

Eerst later, bij het tellen, ondervond ik dat ze nog gangbaar waren, en een totaal bereikten van elfhonderd en vier pond.

Het geheim lekte maar een tijdje later uit, toen de oude Samuel Bleacher in het gekkenhuis van Bedlam werd opgenomen.

Sam was de huisknecht en vertrouweling geweest van Belton, een rare en verduiveld oneerlijke vent, die al zijn have en goed aan zijn knecht overliet. Sam vermoordde hem, doch werd niet verdacht, omdat hij een bijzonder knap alibi kon voorleggen.

Doch, toen hij het huis wilde gaan bewonen als eigenaar, moest hij ondervinden – of het waar was of niet, daar zal niemand iets van zeggen! – dat het spook van zijn slachtoffer er omging.

Hij betrok een nevenhuis, dat met de verlaten woonst in verbinding stond, en bewaakte er angstvallig de schatten van, zonder ze echter zelf te durven aanraken.

Zo kwam het, dat hij driemaal inbrekers verraste, Bill, Nat en Dan, en ze netjes uit de weg ruimde.

Hij miste echter de moed om zich van de lijken te ontdoen. Misschien was hij gek genoeg om het niet te doen, maar omdat hij vroeger als zaalknecht dienst deed in een medisch laboratorium, wist hij iets af van lijkenbewaring en spoot ze in met een soort mierenzuurzout dat het verrottingsproces tegenhield, en een soort verdroging deed ontstaan.

De avond waarop ik binnendrong in het huis van Blackfriars, overviel een hevige vlaag van jicht en voeteuvel de oude Sam Bleacher, en kon hij roeren noch keren, anders zou ik mijn drie oude kameraden gezelschap gehouden hebben.

Het gaat me thans heel goed, ik ben getrouwd met een weduwe en hou een komenijswinkel¹² open

.....
12 Een komenijswinkel is een kruidenierswinkel. Vroeger beperkten zich de komenijswinkels tot één enkele waar, die dan in veel soorten voorhanden was. Sommige winkels verkochten alleen eieren, andere alleen boter en kaas.

in Wapping¹³. We bezitten reeds een klein gerieflijk landhuis in Surrey, waar we binnenkort gaan rentenieren.

Er zijn zoveel jaren sinds die gruwelijke nacht voorbijgegaan, dat ik dit thans wel durf vertellen.

Trouwens ben ik overtuigd dat u me niet geloven zult, want ik heb een goede naam, betaal altijd prompt als de bank, en zal eens of morgen op een kiezerslijst staan als kandidaat.

John Flanders

(*Ons Volk*, 23.08.1949)

.....
 13 Wapping is een wijk in Oost-Londen, gelegen tussen de noordelijke oever van de Thames en de oude verkeersader die The Highway wordt genoemd. De London Docks met zijn dokken en gigantische pakhuizen langs het rivierfront werden er tussen 1800 en 1815 gebouwd (opening in 1805) en waren gespecialiseerd in het transport van rijst, tabak, wijn, wol en cognac.